

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA,
KATEDRA BIOLOGIE EKOSYSTÉMŮ
Posudek školitele na magisterskou práci

Název práce: Bývalý vojenský újezd Milovice-Mladá: změny krajinné a vegetační mozaiky regionálního hotspotu biodiverzity

Autor: Bc. Daria Ashmarina

Školitel: Mgr. Miloslav Jirků, Ph.D.

Daria se v rámci své diplomové práce pustila do poměrně výbušného tématu, kterým nesporně je problematika ochrany přírody vojenských výcvikových prostorů (VVP). Mnoho opuštěných VVP se pro své mimořádné přírodní hodnoty stalo evropsky významnými lokalitami, jen malá část/části z nich pak zvláště chráněnými územími. Po počátečním vzepětí vědecké komunity a institucionální ochrany přírody jakoby zavládl všeobecný pocit, že tím je o ochranu přírody našich VVP postaráno. Bohužel nikoliv. Podstatná část našich VVP byla v tichosti likvidována výstavbou či skládkami odpadu, cenná bezlesí a lesy degradovala sukcese a lesní „hospodářství“, vzácná společenstva hostící četné zákonem chráněné druhy (ne)vesele mizela po stovkách hektarů. Indicií, že s přírodou našich VVP není něco v pořádku, bylo a je nepřeborně, přesto jim nevěnujeme pozornost. Dodnes neexistuje jediná analýza, která by se alespoň pokoušela osud některého z našich VVP exaktně popsat, kvantifikovat jeho proměny v čase, analyzovat vývoj přírodních stanovišť a poskytnout tak tvrdá data pro zhodnocení dosavadní a optimalizaci budoucí ochrany jeho přírody. Není divu, detailní zpracování a analýzy krajinných a vegetačních změn krajinných celků v řádu stovek natož tisíců hektarů, navíc v časových řadách zahrnujících desítky let, je časově náročné a vyžaduje enormní množství pečlivé a motivované práce. Po trochu pozvolném startu bylo zjevné, že Daria je ideálním kandidátem pro takovou mravenčí práci. Mimořádná pečlivost, s jakou se pustila do digitalizace nekonečných řad leteckých snímků i terénního ověřování stavu zkoumaného území vypovídala nejen o její pracovitosti, ale také o jejím charakteru. Musím přiznat, že se mi dlouho s žádným studentem tak dobře nespolupracovalo. Daria velmi rychle pochopila, že u tak komplexních procesů, jako jsou jemnozrné změny krajinné mozaiky, není místo pro zjednodušování a opomíjení detailů. Výsledkem její práce je asi nejdetailnější zpracování vývoje stanovištní a vegetační mozaiky většího krajinného celku, které kdy u nás kdy vzniklo...tedy alespoň pokud jde o VVP. Co však považuji za mnohem důležitější než prostorový rozsah zpracovaného území, je skutečnost, že datům, které Daria vytvořila lze zcela a do nejmenších detailů věřit. Pokud vím, nikdy se nepozastavila nad časovou náročností a zdánlivou nekonečností analýz. Troufám si odhadovat, že byla motivována vědomím, že výsledky její práce najdou praktické využití a umožní zlepšení ochrany přírody jedné z našich nejvýznamnějších nížinných lokalit. Myslím, že se nepletu, že díky mnoha stovkám hodin práce, které strávila nehledě na rozmary počasí verifikací dat v terénu, si Daria vytvořila blízký vztah jak k cílové lokalitě, tak k megafauně, která má na starosti péči o ni. Předností a zároveň úskalím práce s Darjou se ukázala její tendence domýšlet souvislosti někdy až příliš daleko a s oblibou zpochybňovat fenomény, o nichž je vlastně sama přesvědčena. Příkladem mohou být desítky hodin konzultací věnované otázkám typu „proč nenechat bezlesí samovolnému vývoji“, „proč samovolný vývoj nutně neznamená přirozený“, „jaký je rozdíl mezi zahradničením a managementem rezervací“, „proč nenechat v přírodních rezervacích hospodařit zemědělce a domácí zvířectvo“, nebo „proč to vlastně všechno řešit, když dotčené druhy a společenstva vzkvétají kdesi daleko za našimi hranicemi (většinou kdesi směrem na východ)“ ...a mnoha dalším, jen zdánlivě jednoduchým tématům. Daria v průběhu řešení prokázala nemalou dávku samostatnosti při řešení metodických otázek, i interpretaci výsledků. Jednou z mála věcí, u kterých cítím určitou rezervu a vidím možnost zlepšení, je práce s literaturou, zejména zahraniční. Podářilo se jí získat nejucelenější soubor vědecké i špatně dohledatelné šedé literatury o modelovém území. Práci by však slušelo o něco více interpretací výsledků

v kontextu poznatků z jiných částí světa, např. temperátních stepí a savan severní Ameriky a Asie, které jsou v mnoha ohledech dobrými ekologickými ekvivalenty našich nelesních společenstev, a lze se z nich leccemu přiučit.

Pokud jde o výsledky a závěry práce, mnohá zjištění mne samotného i přes obstojnou předchozí informovanost bez nadsázky posadila do židle. Územní ztráty mimořádně cenných stanovišť jsou mnohem drastičtějšího rozsahu, než jsem si troufal myslet. Navíc se tak děje v době, kdy si je biologická a ochránářská komunita dobře vědoma významu VVP i unikátností rozsáhlejších souborů přírodě blízkých krajinných celků v jinak značně degradovaných nížinách. Čím hůře se mi práce četla z důvodu pochmurného obsahu, o to více ji považuji za důležitou. Mnohá zjištění pro mne byla vskutku šokující. Jak jinak popsat, že jen mezi lety 2010 a 2017 bylo ve VVP Milovice zlikvidováno 326 ha enormně hodnotných nelesních stanovišť, zatímco zákonná ochrana se nepodařila za 25 let od odchodu armády zajistit ani jedinému hektaru (!!!), a jen s ohromnými obtížemi se podařilo zajistit management bezlesí o ploše výrazně menší, než jaká byla nenávratně ztracena. Podobně neradostný je osud nesmírně cenných nížinných lesů VVP Milovice. Velkým plochám lesa zde bylo umožněno téměř 100 let spontánního vývoje, aby pak jejich podstatná část byla bezohledně vytěžena během několika málo let po převzetí VVP AČR. Díky Darjině pečlivé práci jsou nyní konečně k dispozici nesmírně smutná, avšak o to potřebnější tvrdá data, která ukazují, jak jsme v naší zemi ochranu VVP zvládli. Je to tristní už vzhledem k úsilí a prostředkům, které byly na výzkum a ochranu našich VVP věnováno. Na druhou stranu, a to je asi největším přínosem předložené práce, nyní máme v ruce data umožňující definovat dosavadní selhání i úspěchy a poučit se z nich, a snad s jejich pomocí zlepšit péči nejen o VVP Milovice. Výsledky práce nyní budou přímo použity pro zajištění lepší praktické ochrany modelového VVP a po úpravách budou prezentovány formou vědeckého článku. Darji, stejně jako Milovicím i jiným českým VVP přeji, aby pro ni diplomkou téma ochrany přírody vojenských újezdů nekončilo, ale stalo se spíše odrazovým můstkem pro další plodný výzkum.

Práce podle mého nejlepšího vědomí splňuje požadavky kladené na diplomové magisterské práce předkládané na PřF JU a vřele ji proto doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích 18. ledna 2020

Miloslav Jirků, Ph.D.